

տելի գիտեցրուն շնորհիւ՝ հանուր մարդկութեան մատուցած թանկագին ծառայութիւններուն համար:

\*

Այս պատմական Յորեկաններուն մէջ կը խառնուի ահա համեստ Հարիւրամեակը հրատարակութեան Բէստէնի Բժշկականութեան, որ ժողովրդաբարձր գիտութեան ուժկէանին մէջ թէև անշնչան կաթիլ մը կընայ համարուիլ, բայց անսպառ աղբիւր մ'է Հայ բժշկական գրականութեան համար. չմոռնանք զայն.....

Յորեկաններն՝ ինչ ձեռք տակ ալ ըլլան՝ միշտ պատմութեան դասեր են յոյժ կարեւոր. այդ դասերը զմեզ վարկենապէս հին հին ժամանակներու մէջ փոխադրելով՝ ակներե կ'ընեն մեր արուեստին և գիտութեան ունեցած յառաջատուական զարգացումը, որ իւր ոգին ստիպուած է քաղիլ շարունակ անցեալէն, անցեալէն՝ որ ո՞ գրէ՞ դեռ ինչ գանձեր կրնայ մատակարարել յօգուտ արդիական յառաջագիտութեան:

\*

Բէստէն մեռած է Վ. Պոլսոյ մէջ 1844ին, և թաղուած Բանկալթիի Ազգ. Գերեզմանատունը. թէ և անշիբիմ կորսուած, բայց անմահ՝ իւր բժշկարաններով:

Յորեկափ ժամանակը հոլովի և մենք առիթ ունենանք Բէստէնի գործերը թղթատելու՝ անչափ մեր յարգանքը և երախտագիտութիւնը պիտի առաւելուէ՝ ո՞չ միայն զէպի անոր խնկելի յիշատակը, այլ և զէպի Մխիթարեան Պատուական Միաբանութիւնը, որ Բէստէնի գործը յաւերժացուց. և որ երկու հարիւր և աւելի տարիներէ ի վեր Հայ լեզուի բազմահարուստ բովը խաւարէն գուրս կորցնելով հանդիմա՞, Հայ բժշկական Մատենագրութեան միջոցն ալ բեղմնաւորեց, գիտական կարեւոր երկասիրութիւններ և բառարաններ մեզ ընձեռելով:

ՏՅՈՒՄ. ՎԱՆԸ. Յ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՎԵՐՁ

## ՀԱՆՐԱԿԱՆ ԱՆՓՈՓՈՒ ՕՐԱՑՈՑ

ԱՄԵՆԱՊԱՐԶ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

ՕՐԱՑՈՑԵՐԻՆ ԲԱՐԵՓՈՒԹԻՅԵԱՆ

○

Անցեալ տարի հրատարակուեցաւ «ԲՆՆԵՆԻԿՏԵԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒՆ» մէջ նոր ծրագիր մը՝ բարեփոխելու հին Օրացոյցը և Զատիկին հաստատուն օր մը նշանակելու: Այս յօդուածին մէջ համառօտիւ՝ բայց պարզ կերպով բացատրած էինք հաստատուն օրացոյցին դրութիւնը, միանգամայն ցուցեր էինք որ այդ բարեփոխութիւնը կը միաբանէր Եկեղեցւոյ հին աւանդութիւններուն հետ: Այս ինչդիրը այժմէութիւն ստանալով Պիոս Ժ. քահանայապետին կոնդակով՝ որ կը սկսի «Աստուածային ներշնչութեամբ», մենք ալ այն ատեն հանրութեան ներկայացուցինք մեր ծրագիրը, որուն առաւելութիւնը յայնմ է՝ որ կը միացնէ արեգակնային տարին լուսնոյ տարւոյն հետ, պահելով Նիկիոյ ժողովքէն հաստատուած կիրակի օրը՝ տօնելու Ս. Զատիկը: Մեր ծրագիր մէջ որոշած ենք այդ օրը ապրիլ 8ին:

Միաժամանակ մեր այս ծրագրին (որ արդէն հրատարակուեցաւ այլ և այլ Հանդէսներու և օրագրիւններու մէջ) հիմայ կ'ուզուի պարզ իրր Հետաքրքրական նորութիւն մը հրատարակել ամենապարզ ծրագիր մը նոյն 364 օրուան անփոփոխ հիման վրայ, և մէկ օրուան մը՝ որ կ'աւելանայ և որ միշտ զուրս պիտի մնայ ամէն շաբաթներէն և մասնաւոր անուն մը պիտի կրէ. գուցէ այս ծրագիրը աւելի հաւանօրէն ընդունելի ըլլայ զիտնոց: Այս նոր դրութեան առաջինէն տարբերութիւնը այն է՝ որ վերջինս 12 ամիսներու տեղ՝ 13 պիտի ըլլայ 364 օրով և մէկ աւելեաց օրով. և այսպէս կը կազմէ արեգակնալուսնական տարին 365 օր, ինչպէս պիտի տեսնենք յետագայ բացատրութեամբ:

Ա. ՀԻՆ ՕՐԱՑՈՑԸ ԵՒ ԳՈՐԾԱՌԻՆԵԼԻ ԲԱՐԵՓՈՒԹԻՅԵԱՆ

Քաղաքական ամիսը պայմանական շրջան մըն է ժամանակի, որով և ենթակայ փո-

փոխութեան: Առաջին օրէնսդրենքն՝ հընդերք, եզրպտացիք, յոյնք և հռովմայեցիք, սահմանեցին իրենք իրենց կողմանէ տարեկան յատուկ շրջան մը՝ ամիսի և օրուան համահասկական բաժանումով: Սակայն թէ՛ քաղաքական տարին և թէ՛ ամիսները երբեմն երբեմն փոփոխութիւններ կրեցին ըստ պիտոյից և ըստ պահանջանաց ընկերութեան, միանգամայն նպատակ ունեցան ճշտելու և կազմելու՝ ըստ կարելոյն գիտնական՝ արեգակնային և անփոփոխ տարի մը: Ալեքսարհիս մարդկային ամէն ընկերութիւնները ընդունեցան հին Որացոյցները, որոնք որչափ ալ պակասաւոր էին՝ արգեն, մը չեղան որ նոյնպէս ժամանակներն առաջ երթան, և պատմութիւնն ալ կանգնէ իր յիշատակարանը և հաստատուն պահէ անցեալը՝ ընդդէմ ապագայ ժամանակաց աւերիչ ճիւղաններուն: Եթէ այսօր կը մտածուի կատարել օրացոյցին բարեփոխութիւնը՝ պէտք չէ զարմանալ, որովհետեւ ժամանակակից փոխուած են. հին «միթոսը» չի կրնար զոհ ընել յառաջագիտութեան պահանջները, և մարդիկ կը խնդրեն նոր դրութիւն մը՝ որ ոչ միայն ազգի մը օգտակար ըլլայ՝ այլ ամենուն ալ, այսինքն է՝ միջազգային օրացոյց մը, որուն մէջ կարելի ըլլայ տեսնել զարգացումը մարդկանց միութեան ոգւոյն, համաձայնութեան և հանրական եղբայրակցութեան, որ օր ըստ օրէ ժողովուրդներուն մէջ կը ծաւալի:

Ինչպէս ամիսը՝ այսպէս նաեւ տարին ալ փոփոխական էր օրերուն թիւին մէջ. արեգակնային տարին բաժնեցին ամիսներու, իւրաքանչիւր 30 օրով և աւելեաց զրին 5 օր, ամբողջացնելու համար տարւոյն 365 օրը: Իսկ լուսնային տարին ունեցաւ մասամբ 29 և մասամբ 30 օր, այնպէս որ 11 օր կը պակսէին արեգակնային տարւոյն հետ համաձայնելու համար. ուստի հարկաւոր դատեցին ամիս մը աւելցնել, ինչպէս որ եղաւ Յունաստանի և Հռովմայ մէջ Սողոմնի և Նումայի բարեփոխութիւններով: Այս կիրառութիւնը վերջնականապէս թողուեցաւ՝ երբ Յու-

լիոս Կեսար քաղաքական տարին կարգադրեց արեգակնային տարւոյն վրայ, և ըրիստոնէութեան մէջ Նիկիոյ ժողովոյն Հարքն ընդունեցան Յուլիան օրացոյցը քաղաքական տարւոյն նկատմամբ, և պահեցին լուսնականը՝ եկեղեցականին: Երկուքը մէկտեղ միաբանեցու համար Նիկիական Հարք ընդունեցան Մեղոնի շրջանը կամ Ոսկեգիրը:

Արդ՝ քանի որ օրացոյցի բարեփոխութեան խնդիրը արդիական դարձեր է, և կ'ուզուի բոլորովին ձգել լուսնական օրացոյցը և անխախտ կերպով Զատիկը սահմանել Ապրիլի առաջին կամ երկրորդ կիրակին, այնպէս որ եկեղեցական տարին և քաղաքական իւրաքու զուգակի լինի և երբեք որ անտեղի պիտի չըլլար, եթէ յիշենք այլ և այլ ծրագրածներու քով հետեւեալն ալ, որ արեգակնային և լուսնական տարւոյն մէկտեղ ձուլումն է, և կը կազմէ անփոփոխ, զուգաչափ, ամենապարզ տարի մը:

Այլ ևս պէտք պիտի չըլլայ ոչ 1. Ոսկեգիրն. 2. Ոչ վերադրենքներուն. 3. Ոչ արեգակնային շրջանին. 4. Ոչ կիրակնադրերուն՝ մանաւանդ թէ նոր դրութիւնը՝ արեգակնային շրջանին դիւրութիւնը և հաստատութիւնը իր մէջ կը բովանդակէ, բայց այս էական տարբերութեամբ՝ որ փոխանակ 28 տարւոյ շրջանին՝ միայն 28 օրուան շրջան պիտի տեղի պիտի ունենայ, ինչպէս վարը պիտի տեսնենք: Սակայն հարկ է Սողոմնի, Նումա մը, Յուլիոս Կեսար մը գտնել՝ որ ոյժ ունենան իրենց կամքը պարտադիր ընել իւրդ դարուն, և այն ատեն խնդրը կը լուծուի փութով և յաջողութեամբ:

#### Բ. ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՅԻՆ

Մեր այս դրութեան համեմատ, պէտք է տարին բաժնել ոչ ևս 12՝ այլ 13 ամիսներու, միջադրելով 13<sup>րդ</sup> Օգոստոսի և Սեպտեմբերի մէջ. իւրաքանչիւր ամիս կ'ունենայ 28 օր և կը ձեացնեն ամբողջ տարին 364 օր, և մէկ օրն որ կ'աւել-

# CALENDRIER INVARIABLE UNIVERSEL

|    | JANVIER  | FÉVRIER      | MARS        | AVRIL        | MAI      | JUIN           | JUILLET  | AOÛT         | Avart    | SEPTEMBRE        | OCTOBRE       | NOVEMBRE    | DÉCEMBRE      |
|----|----------|--------------|-------------|--------------|----------|----------------|----------|--------------|----------|------------------|---------------|-------------|---------------|
| 1  | Dimanche | D. Septuage. | D. Quadr. 2 | D. In Palmis | Dimanche | D. Pentec.     | Dimanche | Dimanche     | Dimanche | Dimanche         | D. SS. Rosar. | D. Omn. Ss. | D. 1 Advent   |
| 2  | Lundi    | L.           | L.          | L.           | L.       | L.             | L.       | L.           | L.       | L.               | L.            | L.          | L.            |
| 3  | Mardi    | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 4  | Mercredi | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 5  | Jeudi    | J.           | J.          | J.           | J.       | J.             | J.       | J.           | J.       | J.               | J.            | J.          | J.            |
| 6  | Vendredi | V.           | V.          | V.           | V.       | V.             | V.       | V.           | V.       | V.               | V.            | V.          | V.            |
| 7  | Samedi   | S.           | S.          | S.           | S.       | S.             | S.       | S.           | S.       | S.               | S.            | S.          | S.            |
| 8  | Dimanche | D. Sexage.   | D. Quadr. 3 | D. Pasqua    | Dimanche | D. SS. Trinit. | Dimanche | Dimanche     | Dimanche | D. Nat. B. M. V. | Dimanche      | Dimanche    | D. Imm. Cone. |
| 9  | Lundi    | L.           | L.          | L.           | L.       | L.             | L.       | L.           | L.       | L.               | L.            | L.          | L.            |
| 10 | Mardi    | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 11 | Mercredi | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 12 | Jeudi    | J.           | J.          | J.           | J.       | J.             | J.       | J.           | J.       | J.               | J.            | J.          | J.            |
| 13 | Vendredi | V.           | V.          | V.           | V.       | V.             | V.       | V.           | V.       | V.               | V.            | V.          | V.            |
| 14 | Samedi   | S.           | S.          | S.           | S.       | S.             | S.       | S.           | S.       | S.               | S.            | S.          | S.            |
| 15 | Dimanche | D. Quinqua.  | D. Quadr. 4 | D. In Albis  | Dimanche | Dimanche       | Dimanche | D. Assumptio | Dimanche | Dimanche         | Dimanche      | Dimanche    | D. 3 Advent   |
| 16 | Lundi    | L.           | L.          | L.           | L.       | L.             | L.       | L.           | L.       | L.               | L.            | L.          | L.            |
| 17 | Mardi    | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 18 | Mercredi | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 19 | Jeudi    | J.           | J.          | J.           | J.       | J.             | J.       | J.           | J.       | J.               | J.            | J.          | J.            |
| 20 | Vendredi | V.           | V.          | V.           | V.       | V.             | V.       | V.           | V.       | V.               | V.            | V.          | V.            |
| 21 | Samedi   | S.           | S.          | S.           | S.       | S.             | S.       | S.           | S.       | S.               | S.            | S.          | S.            |
| 22 | Dimanche | D. Quadrage. | D. Passio   | Dimanche     | Dimanche | Dimanche       | Dimanche | Dimanche     | Dimanche | Dimanche         | Dimanche      | Dimanche    | D. 4 Advent   |
| 23 | Lundi    | L.           | L.          | L.           | L.       | L.             | L.       | L.           | L.       | L.               | L.            | L.          | L.            |
| 24 | Mardi    | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 25 | Mercredi | M.           | M. Annunc.  | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M. Nat. N. S. |
| 26 | Jeudi    | J.           | J.          | J.           | J.       | J.             | J.       | J.           | J.       | J.               | J.            | J.          | J.            |
| 27 | Vendredi | V.           | V.          | V.           | V.       | V.             | V.       | V.           | V.       | V.               | V.            | V.          | V.            |
| 28 | Samedi   | S.           | S.          | S.           | S.       | S.             | S.       | S.           | S.       | S.               | S.            | S.          | S.            |

— 29 S. Petrus —

— 29 Bisextile —

## ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՒ ՄՇՏՆՋԵՆԱԴՐ ՕՐԱՅՈՅՅ ԸՍՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՏՈՒՆՅՈՅՅԻՆ

|    | ՅՈՒՆԻՍԻՐ          | ՓԵՏՐՈՒՐ        | ՄԱՐՏ           | ԱՊՐԻԼ          | ՄԱՅԻՍ            | ՅՈՒՆԻՍ             | ՅՈՒԼԻՍ          | ՕԳՈՍՏՈՍ         | ԱՐԱՐԱՏ *  | ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ      | ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ     | ՆՈՅԵՄԲԵՐ          | ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ         |
|----|-------------------|----------------|----------------|----------------|------------------|--------------------|-----------------|-----------------|-----------|----------------|---------------|-------------------|-------------------|
| 1  | Գ. Նոր Տարի       | Գ. Դ. Ե. Թ.    | Գ. Գ. Քոստանդ. | Գ. Մարդկազարդ  | Գիրակի Դ.        | Գ. Հոգեզուտ.       | Գիրակի Դ.       | Գիրակի Ա.       | Գիրակի Բ. | Գիրակի Զ.      | Գ. Ջարագ. Խաչ | Գ. Է. Խաչզիտ      | Գ. Բ. Յիսմ.       |
| 2  | Ներկուշարթի       | ԲԷ.            | ԲԷ.            | ԲԷ.            | ԲԷ.              | ԲԷ.                | ԲԷ.             | ԲԷ.             | ԲԷ.       | ԲԷ.            | ԲԷ.           | ԲԷ.               | ԲԷ.               |
| 3  | Ներկուշարթի       | ԳԷ.            | ԳԷ.            | ԳԷ.            | ԳԷ.              | ԳԷ.                | ԳԷ.             | ԳԷ.             | ԳԷ.       | ԳԷ.            | ԳԷ.           | ԳԷ.               | ԳԷ.               |
| 4  | Չորեքշարթի        | ԴԷ.            | ԴԷ.            | ԴԷ.            | ԴԷ.              | ԴԷ.                | ԴԷ.             | ԴԷ.             | ԴԷ.       | ԴԷ.            | ԴԷ.           | ԴԷ.               | ԴԷ.               |
| 5  | Հինգշարթի         | ԵԷ.            | ԵԷ.            | ԵԷ.            | ԵԷ.              | ԵԷ.                | ԵԷ.             | ԵԷ.             | ԵԷ.       | ԵԷ.            | ԵԷ.           | ԵԷ.               | ԵԷ.               |
| 6  | Ո. Յայտնում.      | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.             | Ո.Բ.               | Ո.Բ.            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.      | Ո.Բ.           | Ո.Բ.          | Ո.Բ.              | Ո.Բ.              |
| 7  | Շաբաթ             | ՇԵ.            | ՇԵ.            | ՇԵ.            | ՇԵ.              | ՇԵ.                | ՇԵ.             | ՇԵ.             | ՇԵ.       | ՇԵ.            | ՇԵ.           | ՇԵ.               | ՇԵ.               |
| 8  | Գ. Ա. Ե. Թ.       | Գ. Ե. Դ. Թ.    | Գ. Դ. Քոստանդ. | Գ. Ջատիկ       | Գ. Ե. Ներկ. Խաչ  | Գ. Ա. Ներկուշարթի. | Գիրակի Ե.       | Գ. Բ. Բրկ. Ածծ. | Գիրակի Գ. | Գ. Ե. Ե. Վուլթ | Գիրակի Դ.     | Գ. Դ. Ած. Յզուլթ. | Գ. Դ. Ած. Յզուլթ. |
| 9  | Ներկուշարթի       | ԲԷ.            | ԲԷ.            | ԲԷ.            | ԲԷ.              | ԲԷ.                | ԲԷ.             | ԲԷ.             | ԲԷ.       | ԲԷ.            | ԲԷ.           | ԲԷ.               | ԲԷ.               |
| 10 | Ներկուշարթի       | ԳԷ.            | ԳԷ.            | ԳԷ.            | ԳԷ.              | ԳԷ.                | ԳԷ.             | ԳԷ.             | ԳԷ.       | ԳԷ.            | ԳԷ.           | ԳԷ.               | ԳԷ.               |
| 11 | Չորեքշարթի        | ԴԷ.            | ԴԷ.            | ԴԷ.            | ԴԷ.              | ԴԷ.                | ԴԷ.             | ԴԷ.             | ԴԷ.       | ԴԷ.            | ԴԷ.           | ԴԷ.               | ԴԷ.               |
| 12 | Հինգշարթի         | ԵԷ.            | ԵԷ.            | ԵԷ.            | ԵԷ.              | ԵԷ.                | ԵԷ.             | ԵԷ.             | ԵԷ.       | ԵԷ.            | ԵԷ.           | ԵԷ.               | ԵԷ.               |
| 13 | Շաբաթ             | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.             | Ո.Բ.               | Ո.Բ.            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.      | Ո.Բ.           | Ո.Բ.          | Ո.Բ.              | Ո.Բ.              |
| 14 | Շաբաթ             | ՇԵ.            | ՇԵ.            | ՇԵ.            | ՇԵ.              | ՇԵ.                | ՇԵ.             | ՇԵ.             | ՇԵ.       | ՇԵ.            | ՇԵ.           | ՇԵ.               | ՇԵ.               |
| 15 | Գ. Բ. Ե. Թ.       | Գ. Բ. Բ. Բ. Բ. | Գ. Դ. Քոստանդ. | Գ. Բ. Նոր Գիր. | Գիրակի Զ.        | Գ. Բ. Տոմ Նկիւ.    | Գ. Բ. Բրկ. Վրդ. | Գ. Վերափիւմ.    | Գիրակի Դ. | Գ. Ե. Խաչվիրաջ | Գիրակի Ե.     | Գիրակի Թ.         | Գ. Դ. Յիսմ.       |
| 16 | Ներկուշարթի       | ԲԷ.            | ԲԷ.            | ԲԷ.            | ԲԷ.              | ԲԷ.                | ԲԷ.             | ԲԷ.             | ԲԷ.       | ԲԷ.            | ԲԷ.           | ԲԷ.               | ԲԷ.               |
| 17 | Ներկուշարթի       | ԳԷ.            | ԳԷ.            | ԳԷ.            | ԳԷ.              | ԳԷ.                | ԳԷ.             | ԳԷ.             | ԳԷ.       | ԳԷ.            | ԳԷ.           | ԳԷ.               | ԳԷ.               |
| 18 | Չորեքշարթի        | ԴԷ.            | ԴԷ.            | ԴԷ.            | ԴԷ.              | ԴԷ.                | ԴԷ.             | ԴԷ.             | ԴԷ.       | ԴԷ.            | ԴԷ.           | ԴԷ.               | ԴԷ.               |
| 19 | Հինգշարթի         | ԵԷ.            | ԵԷ.            | ԵԷ.            | ԵԷ.              | ԵԷ.                | ԵԷ.             | ԵԷ.             | ԵԷ.       | ԵԷ.            | ԵԷ.           | ԵԷ.               | ԵԷ.               |
| 20 | Շաբաթ             | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.             | Ո.Բ.               | Ո.Բ.            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.      | Ո.Բ.           | Ո.Բ.          | Ո.Բ.              | Ո.Բ.              |
| 21 | Շաբաթ             | ՇԵ.            | ՇԵ.            | ՇԵ.            | ՇԵ.              | ՇԵ.                | ՇԵ.             | ՇԵ.             | ՇԵ.       | ՇԵ.            | ՇԵ.           | ՇԵ.               | ՇԵ.               |
| 22 | Գ. Գ. Ե. Առ. Բրկ. | Գ. Բ. Քոստանդ. | Գ. Զ. Քոստանդ. | Գ. Աշխ. Մար.   | Գ. Է. Ներկ. Յզվ. | Գիրակի Դ.          | Գ. Վարդափառ     | Գիրակի Ա.       | Գիրակի Ե. | Գիրակի Բ.      | Գիրակի Զ.     | Գ. Ա. Յիսմ. Բրկ.  | Գ. Ե. Յիսմ.       |
| 23 | Ներկուշարթի       | ԲԷ.            | ԲԷ.            | ԲԷ.            | ԲԷ.              | ԲԷ.                | ԲԷ.             | ԲԷ.             | ԲԷ.       | ԲԷ.            | ԲԷ.           | ԲԷ.               | ԲԷ.               |
| 24 | Ներկուշարթի       | ԳԷ.            | ԳԷ.            | ԳԷ.            | ԳԷ.              | ԳԷ.                | ԳԷ.             | ԳԷ.             | ԳԷ.       | ԳԷ.            | ԳԷ.           | ԳԷ.               | ԳԷ.               |
| 25 | Չորեքշարթի        | ԴԷ.            | ԴԷ.            | ԴԷ.            | ԴԷ.              | ԴԷ.                | ԴԷ.             | ԴԷ.             | ԴԷ.       | ԴԷ.            | ԴԷ.           | ԴԷ.               | ԴԷ.               |
| 26 | Հինգշարթի         | ԵԷ.            | ԵԷ.            | ԵԷ.            | ԵԷ.              | ԵԷ.                | ԵԷ.             | ԵԷ.             | ԵԷ.       | ԵԷ.            | ԵԷ.           | ԵԷ.               | ԵԷ.               |
| 27 | Շաբաթ             | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.             | Ո.Բ.               | Ո.Բ.            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.      | Ո.Բ.           | Ո.Բ.          | Ո.Բ.              | Ո.Բ.              |
| 28 | Շաբաթ             | ՇԵ.            | ՇԵ.            | ՇԵ.            | ՇԵ.              | ՇԵ.                | ՇԵ.             | ՇԵ.             | ՇԵ.       | ՇԵ.            | ՇԵ.           | ՇԵ.               | ՇԵ.               |

— 29 Ս. Գրիգ. Լուս. —

— 29 Նահանջ տարի —

# CALENDRIER INVARIABLE UNIVERSEL

|    | JANVIER  | FÉVRIER      | MARS        | AVRIL        | MAI      | JUIN           | JUILLET  | AOÛT         | Август   | SEPTEMBRE        | OCTOBRE       | NOVEMBRE    | DÉCEMBRE      |
|----|----------|--------------|-------------|--------------|----------|----------------|----------|--------------|----------|------------------|---------------|-------------|---------------|
| 1  | Dimanche | D. Septuage. | D. Quadr. 2 | D. In Palmis | Dimanche | D. Pentec.     | Dimanche | Dimanche     | Dimanche | Dimanche         | D. SS. Rosar. | D. Omn. Ss. | D. 1 Advent   |
| 2  | Lundi    | L.           | L.          | L.           | L.       | L.             | L.       | L.           | L.       | L.               | L.            | L.          | L.            |
| 3  | Mardi    | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 4  | Mercredi | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 5  | Jeudi    | J.           | J.          | J.           | J.       | J.             | J.       | J.           | J.       | J.               | J.            | J.          | J.            |
| 6  | Vendredi | V.           | V.          | V.           | V.       | V.             | V.       | V.           | V.       | V.               | V.            | V.          | V.            |
| 7  | Samedi   | S.           | S.          | S.           | S.       | S.             | S.       | S.           | S.       | S.               | S.            | S.          | S.            |
| 8  | Dimanche | D. Sexage.   | D. Quadr. 3 | D. Pasqua    | Dimanche | D. SS. Trinit. | Dimanche | Dimanche     | Dimanche | D. Nat. B. M. V. | Dimanche      | Dimanche    | D. Imm. Conc. |
| 9  | Lundi    | L.           | L.          | L.           | L.       | L.             | L.       | L.           | L.       | L.               | L.            | L.          | L.            |
| 10 | Mardi    | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 11 | Mercredi | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 12 | Jeudi    | J.           | J.          | J.           | J.       | J.             | J.       | J.           | J.       | J.               | J.            | J.          | J.            |
| 13 | Vendredi | V.           | V.          | V.           | V.       | V.             | V.       | V.           | V.       | V.               | V.            | V.          | V.            |
| 14 | Samedi   | S.           | S.          | S.           | S.       | S.             | S.       | S.           | S.       | S.               | S.            | S.          | S.            |
| 15 | Dimanche | D. Quinqua.  | D. Quadr. 4 | D. In Albis  | Dimanche | Dimanche       | Dimanche | D. Assumptio | Dimanche | Dimanche         | Dimanche      | Dimanche    | D. 3 Advent   |
| 16 | Lundi    | L.           | L.          | L.           | L.       | L.             | L.       | L.           | L.       | L.               | L.            | L.          | L.            |
| 17 | Mardi    | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 18 | Mercredi | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 19 | Jeudi    | J.           | J.          | J.           | J.       | J.             | J.       | J.           | J.       | J.               | J.            | J.          | J.            |
| 20 | Vendredi | V.           | V.          | V.           | V.       | V.             | V.       | V.           | V.       | V.               | V.            | V.          | V.            |
| 21 | Samedi   | S.           | S.          | S.           | S.       | S.             | S.       | S.           | S.       | S.               | S.            | S.          | S.            |
| 22 | Dimanche | D. Quadrage. | D. Passio   | Dimanche     | Dimanche | Dimanche       | Dimanche | Dimanche     | Dimanche | Dimanche         | Dimanche      | Dimanche    | D. 4 Advent   |
| 23 | Lundi    | L.           | L.          | L.           | L.       | L.             | L.       | L.           | L.       | L.               | L.            | L.          | L.            |
| 24 | Mardi    | M.           | M.          | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M.            |
| 25 | Mercredi | M.           | M. Annunc.  | M.           | M.       | M.             | M.       | M.           | M.       | M.               | M.            | M.          | M. Nat. N. S. |
| 26 | Jeudi    | J.           | J.          | J.           | J.       | J.             | J.       | J.           | J.       | J.               | J.            | J.          | J.            |
| 27 | Vendredi | V.           | V.          | V.           | V.       | V.             | V.       | V.           | V.       | V.               | V.            | V.          | V.            |
| 28 | Samedi   | S.           | S.          | S.           | S.       | S.             | S.       | S.           | S.       | S.               | S.            | S.          | S.            |

— 29 S. Petrus —

— 29 Bisextile —

## ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՒ ՄՇՏՆԶԵՆԱԻՐ ՕՐԱՅՈՅՑ ՀՈՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՏՈՆՈՅՈՅՑԻՆ

|    | ՅՈՒՆՈՒՐ            | ՓԵՏՐՈՒՐ         | ՄԱՐՏ           | ԱՊՐԻԼ          | ՄԱՅԻՍ           | ՅՈՒՆԻՍ           | ՅՈՒԼԻՍ          | ՕԳՈՍՏՈՍ         | ԱՐԱՐԱՏ *  | ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ      | ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ          | ՆՈՅԵՄԲԵՐ         | ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ           |
|----|--------------------|-----------------|----------------|----------------|-----------------|------------------|-----------------|-----------------|-----------|----------------|--------------------|------------------|---------------------|
| 1  | Կ. Նոր Տարի        | Կ. Դ. Ե. Յ.     | Կ. Գ. Հոստորդ. | Կ. Ծաղկազարդ   | Կիրակի Դ.       | Կ. Հոգեզուտ.     | Կիրակի Դ.       | Կիրակի Ա.       | Կիրակի Բ. | Կիրակի Զ.      | Կ. Ջարազ. խաչ      | Կ. Է. խաչիւտ     | Կ. Բ. Յիսմ.         |
| 2  | Երկուշաբթի         | ԲԶ.             | ԲԶ.            | ԲԶ.            | ԲԶ.             | ԲԶ.              | ԲԶ.             | ԲԶ.             | ԲԶ.       | ԲԶ.            | ԲԶ.                | ԲԶ.              | ԲԶ.                 |
| 3  | Երեքշաբթի          | ԳԶ.             | ԳԶ.            | ԳԶ.            | ԳԶ.             | ԳԶ.              | ԳԶ.             | ԳԶ.             | ԳԶ.       | ԳԶ.            | ԳԶ.                | ԳԶ.              | ԳԶ.                 |
| 4  | Չորեքշաբթի         | ԴԶ.             | ԴԶ.            | ԴԶ.            | ԴԶ.             | ԴԶ.              | ԴԶ.             | ԴԶ.             | ԴԶ.       | ԴԶ.            | ԴԶ.                | ԴԶ.              | ԴԶ.                 |
| 5  | Հինգշաբթի          | ԵԶ.             | ԵԶ.            | ԵԶ.            | ԵԶ.             | ԵԶ.              | ԵԶ.             | ԵԶ.             | ԵԶ.       | ԵԶ.            | ԵԶ.                | ԵԶ.              | ԵԶ.                 |
| 6  | Ո. Յայտնութ.       | Ո.Բ.            | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.            | Ո.Բ.             | Ո.Բ.            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.      | Ո.Բ.           | Ո.Բ.               | Ո.Բ.             | Ո.Բ.                |
| 7  | Շաբաթ              | ՇԲ.             | ՇԲ.            | ՇԲ.            | ՇԲ.             | ՇԲ.              | ՇԲ.             | ՇԲ.             | ՇԲ.       | ՇԲ.            | ՇԲ.                | ՇԲ.              | ՇԲ.                 |
| 8  | Կ. Ա. Ե. Յ.        | Կ. Ե. Ե. Յ.     | Կ. Դ. Հոստորդ. | Կ. Զատիկ       | Կ. Ե. Երեւ. խաչ | Կ. Ա. Երեւորդ.   | Կիրակի Ե.       | Կ. Բ. Բրկ. Ածծ. | Կիրակի Գ. | Կ. Ծ. Ս. Կուսմ | Կիրակի Դ.          | Կիրակի Ը.        | Կ. Գ. Ած. Յգու.թ.   |
| 9  | Երկուշաբթի         | ԲԶ.             | ԲԶ.            | ԲԶ.            | ԲԶ.             | ԲԶ.              | ԲԶ.             | ԲԶ.             | ԲԶ.       | ԲԶ.            | ԲԶ.                | ԲԶ.              | ԲԶ.                 |
| 10 | Երեքշաբթի          | ԳԶ.             | ԳԶ.            | ԳԶ.            | ԳԶ.             | ԳԶ.              | ԳԶ.             | ԳԶ.             | ԳԶ.       | ԳԶ.            | ԳԶ.                | ԳԶ.              | ԳԶ.                 |
| 11 | Չորեքշաբթի         | ԴԶ.             | ԴԶ.            | ԴԶ.            | ԴԶ.             | ԴԶ.              | ԴԶ.             | ԴԶ.             | ԴԶ.       | ԴԶ.            | ԴԶ.                | ԴԶ.              | ԴԶ.                 |
| 12 | Հինգշաբթի          | ԵԶ.             | ԵԶ.            | ԵԶ.            | ԵԶ.             | ԵԶ.              | ԵԶ.             | ԵԶ.             | ԵԶ.       | ԵԶ.            | ԵԶ.                | ԵԶ.              | ԵԶ.                 |
| 13 | Ո. Երաթ            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.            | Ո.Բ.             | Ո.Բ.            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.      | Ո.Բ.           | Ո.Բ.               | Ո.Բ.             | Ո.Բ.                |
| 14 | Շաբաթ              | ՇԲ.             | ՇԲ.            | ՇԲ.            | ՇԲ.             | ՇԲ.              | ՇԲ.             | ՇԲ.             | ՇԲ.       | ՇԲ.            | ՇԲ.                | ՇԲ.              | ՇԲ.                 |
| 15 | Կ. Բ. Ե. Յ.        | Կ. Բուծ. Բարեկ. | Կ. Ե. Հոստորդ. | Կ. Բ. Նոր Կիր. | Կիրակի Զ.       | Կ. Բ. Տօմ. Եկեղ. | Կ. Զ. Բրկ. Վրդ. | Կ. Վերափիմ.     | Կիրակի Դ. | Կ. Ս. խաչվերաց | Կիրակի Ե.          | Կիրակի Թ.        | Կ. Դ. Յիսմ.         |
| 16 | Երկուշաբթի         | ԲԶ.             | ԲԶ.            | ԲԶ.            | ԲԶ.             | ԲԶ.              | ԲԶ.             | ԲԶ.             | ԲԶ.       | ԲԶ.            | ԲԶ.                | ԲԶ.              | ԲԶ.                 |
| 17 | Երեքշաբթի          | ԳԶ.             | ԳԶ.            | ԳԶ.            | ԳԶ.             | ԳԶ.              | ԳԶ.             | ԳԶ.             | ԳԶ.       | ԳԶ.            | ԳԶ.                | ԳԶ.              | ԳԶ.                 |
| 18 | Չորեքշաբթի         | ԴԶ.             | ԴԶ.            | ԴԶ.            | ԴԶ.             | ԴԶ.              | ԴԶ.             | ԴԶ.             | ԴԶ.       | ԴԶ.            | ԴԶ.                | ԴԶ.              | ԴԶ.                 |
| 19 | Հինգշաբթի          | ԵԶ.             | ԵԶ.            | ԵԶ.            | ԵԶ.             | ԵԶ.              | ԵԶ.             | ԵԶ.             | ԵԶ.       | ԵԶ.            | ԵԶ.                | ԵԶ.              | ԵԶ.                 |
| 20 | Ո. Երաթ            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.            | Ո.Բ.             | Ո.Բ.            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.      | Ո.Բ.           | Ո.Բ.               | Ո.Բ.             | Ո.Բ.                |
| 21 | Շաբաթ              | ՇԲ.             | ՇԲ.            | ՇԲ.            | ՇԲ.             | ՇԲ.              | ՇԲ.             | ՇԲ.             | ՇԲ.       | ՇԲ.            | ՇԲ.                | ՇԲ.              | ՇԲ.                 |
| 22 | Կ. Գ. Յ. Առջ. Բրկ. | Կ. Բ. Հառասմ.   | Կ. Զ. Հոստորդ. | Կ. Աշխ. Մօր.   | Կ. Է. Երկ. Եղկ. | Կիրակի Գ.        | Կ. Վարդավառ.    | Կիրակի Ա.       | Կիրակի Ե. | Կիրակի Բ.      | Կիրակի Զ.          | Կ. Ա. Յիսմ. Բրկ. | Կ. Ե. Յիսմ.         |
| 23 | Երկուշաբթի         | ԲԶ.             | ԲԶ.            | ԲԶ.            | ԲԶ.             | ԲԶ.              | ԲԶ.             | ԲԶ.             | ԲԶ.       | ԲԶ.            | ԲԶ.                | ԲԶ.              | ԲԶ.                 |
| 24 | Երեքշաբթի          | ԳԶ.             | ԳԶ.            | ԳԶ.            | ԳԶ.             | ԳԶ.              | ԳԶ.             | ԳԶ.             | ԳԶ.       | ԳԶ.            | ԳԶ.                | ԳԶ.              | ԳԶ.                 |
| 25 | Չորեքշաբթի         | ԴԶ.             | ԴԶ. Ա. Ետում   | ԴԶ.            | ԴԶ.             | ԴԶ.              | ԴԶ.             | ԴԶ.             | ԴԶ.       | ԴԶ.            | ԴԶ.                | ԴԶ.              | ԴԶ. Ծ. Մ. Զրիստ. Ի. |
| 26 | Հինգշաբթի          | ԵԶ.             | ԵԶ.            | ԵԶ.            | ԵԶ.             | ԵԶ.              | ԵԶ.             | ԵԶ.             | ԵԶ.       | ԵԶ.            | ԵԶ.                | ԵԶ.              | ԵԶ.                 |
| 27 | Ո. Երաթ            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.           | Ո.Բ.           | Ո.Բ.            | Ո.Բ.             | Ո.Բ.            | Ո.Բ.            | Ո.Բ.      | Ո.Բ.           | Ո.Բ.               | Ո.Բ.             | Ո.Բ.                |
| 28 | Շաբաթ              | ՇԲ.             | ՇԲ.            | ՇԲ.            | ՇԲ.             | ՇԲ.              | ՇԲ.             | ՇԲ.             | ՇԲ.       | ՇԲ.            | ՇԲ. Ա. Ե. Ե. Ս. Ս. | ՇԲ.              | ՇԲ.                 |

— 29 Ս. Գրիգ. Լուս. —

— 29 Նոյամբ. Լուս. —

նայ՝ պէտք է առանձնակ մնայ, և չմտնէ շարթուն մէջ:

Քսանկուսի օրուան ամիսը կը բաժնուի չորս շարթունան, այնպէս որ կիրակի օրը սահմանելով Յունուար մէկը՝ ի հարկէ տապաւիրեց ամիսներուն առաջին օրերը կիրակի պիտի հանդիպի. նոյնպէս և ամէն 8-15-22 թուով օրերը՝ կիրակի պիտի ըլլան, իբր հետեանք ճիշդ չափուն ամսուան 28 օրուան և շաբաթուան 7 օրուան: Օրուան թիւը իր շաբաթական անուանաւորագոթեան հետ կապուած է, և յաջորդ շաբաթուան մէջ իր համապատասխանը կայ. նոյնն է ամէն ամիսներուն և ամէն շաբաթներուն համար. այսպէս շաբաթն սկսելով Յունուար մէկէն (կիրակի օր) մինչև 7 (շաբաթ օր) իւրաքանչիւր ութերորդ օրուան կը համապատասխանէ շաբաթուան առաջին օրը, և յիշատի Յունուարն է երկուշաբթի  $2 + 7 = 9$ . Գը երկուշաբթի է.  $9 + 7 = 16$  երկուշաբթի է. նոյնպէս յաջորդաբար:

Կարելի է Զատիկը սահմանել Ապրիլի առաջին կամ երկրորդ կիրակին, և այս ծիսնիի վրայ կարգադրել եկեղեցական յայտնաւորքը:

Գալով տարուան աւելցած մէկ օրուան՝ բնաւ պէտք չէ մտնէ որ և է շաբաթուան մէջ. պէտք է մնայ յաւելուածոյ օր մը, Յուլիսի 29րդ օր, և ունենայ մեծագոյն առանձնաշնորհութիւնն և կոչուի «Սրիստապոսթոս»\*, ըստ այսմ կը յաբգուի հին սովորութիւնն Տարեգլխուն Յունուար 1-ին:

Նահանջ տարւոյն յաւելուածոյ օրը կարելի է աւելցնել Արարատի վերջը՝ 29րդ օրը՝ և կոչել Նահանջ, որ իր մէջն ունի իր լինելու պատճառը և նշանակութիւնը:

Գ. ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՊԱՅՈՅՑՆԵՐ  
Ի ՆՊԱՅՏ ՆՈՐ ՕՐԱՅՈՅՑՆԵՐ

Մեր գաղափարածն հաւատարմացնելու համար կը ներկայացնենք նախագիծ մը՝

\* Համաշխարհական պատերազմի նախօրեակը:

որ գտանք Երմոն Մարդենի գրքին մէջ, որ է. «Յաղագս հին ծիսից Եկեղեցոյ» . որուն մէջ հեղինակը (Գիրք Գ. Գլ. Բ. է.) կ'ըսէ թէ Մայր եկեղեցիներուն մէջ կղերականներու թիւը բաւական չըլլալով՝ կարելի չէր ըլլար ժամերգութիւնները կատարել, որով և հարկ կ'ըլլար մերձաւոր վանքերու կրօնաւորները կամ գիւղական քահանաներ հրաւիրել՝ դրամ վճարելով: Հոս Մարդեն մէջ կը բերէ հաստուած մը, որ ապացոյց մ'է այն դժբախտ ժամանակներու դառն ճշմարտութեան՝ յորում կը գտնուէին Զ և Է դարերը. «Էր երբեմն ...» և այլն: Այդ անկարգութիւնները դարմանելու համար՝ և որպէս զի Մայր եկեղեցիներուն մէջ ալ աստուածային ժամերգութիւնը անվրէպ կատարուի՝ Ս. Տետրիկիոս հրամայեց՝ որ ամիսը յոյս շաբաթուն բաժնեն, և կղերիկոսները Յունուարի առաջին շաբաթէն սկսելով՝ եկեղեցական պաշտամունքը կատարեն կարգաւ՝ մի Մայր Եկեղեցիի մէջ: Երբ ամէն մայր եկեղեցիներու փոխն ի փոխ կարգը կը լինար՝ կը դառնային դարձեալ առաջինէն: Զոր օրինակ Յունուար ամսուն մէջ.

Ա. Շաբաթ՝ Մայր եկեղեցի Ս. Գերմանոսի.

Բ. Շաբաթ՝ Մայր եկեղեցի Ս. Ամադորի.

Գ. Շաբաթ՝ Մայր եկեղեցի Ս. Պետրոսի.

Դ. Շաբաթ՝ Մայր եկեղեցի Ս. Յուլիանոսի, և այլն:

Այսպէս ամիսը չորս շաբաթուան բաժնելով՝ 12 ամսուան մէջ կ'ունենանք 48 շաբաթ. իսկ մնացած չորս շաբաթներուն պաշտօններն ի՞նչ կերպով և ի՞նչ կարգաւ կը կատարէին:

Այս հարցման պատասխանելու համար, հարկ է դարձեալ դիմենք Նիկիոյ Ժողովքին, որուն վճիռը չկրցաւ հաւասար կանոն մ'ըլլալ ամենուն համար, որով նոյն կերպով վարուէին եկեղեցական պաշտամանց մէջ միօրինակ կարգով. հետեւապէս շատերը այլ և այլ պատճառներով դիմեցին տար-

յինք շրջան ունեցող (որացոյցներու և ժամակարգութեանց, զոր օրինակ Ամբրոսիոս՝ հերետիկոսներու սովորութենէն հեռանալու համար, և ուրիշներ ալ՝ զոր կը յիշատակէ Մարգին՝ կամ ծուլութեան և կամ տգիտութեան պատճառով: Այս կերպով նախանձախնդիր Տետրիկիոս պատուական Հայրը երբ եպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ Առաքելոգորհայ եկեղեցւոյն՝ վերոյիշեալ բարեփոխութիւնն ըրաւ աստուածային պաշտօնը դիւրացնելու համար իր տգէտ կղերիկոսներուն: Արդեօք նո՞ր շրջան մ'էր զոր Ս. Տետրիկիոս կարգադրե՞ր էր, թէ մոռցուած կամ երեսի վրայ թողուած հին սովորութիւն մը վերականգնե՞ր էր:

Այս հարցման պատասխանելէ առաջ պիտի յիշատակենք՝ որ Նիկիոյ ժողովքէն ետքը Աղեքսանդրիոյ եկեղեցին պաշտօն յանձն առեր էր (որացոյցը կազմելու, և սահմանելու ամէն տարի Զատիկին թուականը, Բայց թշնամական գործերն արգելք եղան այս սովորութեան գործադրութեանը. որովհետեւ այլ և այլ երկիրներու եկեղեցիներ այլ ևս չկարենալով տեղեկութիւն ունենալ Աղեքսանդրիոյ մէջ սահմանեալ կանոններուն վրայ՝ իրենց կողմանէ նոր օրացոյց կը կազմէին, միշտ ամսական շրջանը լուսնական տարիէն առնելով:

Մեր ըրած հարցման դառնալով կ'ըսենք՝ որ ըստ մեր կարծեաց՝ Ս. Տետրիկիոս նկատելով իր ժամանակին տգիտութիւնը՝ փափաքած է սահմանել լուսնային պարզ օրացոյց մը, անխտիր ամենուն համար: Ինքը կը սահմանէ չորս շաբաթ ամսուան մը համար. իւրաքանչիւր ամիս 28 օրով, և տարին կ'ըլլար 336 օր. բայց արեգակնային տարին լրացնելու համար հարկ կ'ըլլար իրեն՝ ամիս մ'աւելցնել 29 օրով, և այսպէս իր կղերականները, ուրիշ չորս շաբաթ ալ պաշտօնավարելով՝ իրենց եկեղեցական պարտքը կը կատարէին՝ առանց բնաւ շուարեկու և միանգամայն արեգակնային շրջանին հետ կը համաձայնէին:

Թերեւս Ս. Տետրիկիոս բնաւ չէ մտածած ինչ որ մենք այսօր իրեն կ'ընծա-

յենք. բայց այս՝ ամենեւին իրեն նախատինք մը չէ:

Թրգմ. Հ. Ե. ՍԻՐՈՒՆ. Հ. ԳԱՐԲ. ՆԱԶԱՊԵՏԵԱՆ

Մ. ԽՄԲ. — Ահա խոստումնիս կատարեցինք, առ ի ցոյց սոյն ծրագրին վարդապետ Գրիգորեան՝ զոր վերջերս այլևս իրենց յայտկացուցած էին. (սեպ 1422), 1922 թ. 5. էջ 142),

## ՀԱՅԿԱԲԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՄԻ ՅԻՍՈՒՍԵԱՆ

Վ. Ս. ԱՆՈԹ է բանասիրաց ազգիս՝ Յիսուսեան վարդապետն Յակօր Վիլլօտ (Jacob Villotte) որ զամս քսան և հինգ քնակեցաւ ի միջի Հայոց թէ՛ ի Պարսկաստան և թէ՛ ի Հայաստան, և ուսաւ զեզու և զբարբառ ազգիս ամենայն յաջողութեամբ, որպէս ի յայտ գայ ի Նորին երկասիրութեանց ի Հայ լեզու՝ թէ՛ տպագիր և թէ՛ ձեռագիր: Երեթացս երկոտասանամեայ դեգերմանն ի ծննդավայրն իմ ի Նոր-Ջուղա, որ յԱսպահան Պարսից, ուր և ունէին Յիսուսեանց եկեղեցի՝ մի յանուն Սրբոյն Յովսեփայ՝ և որ զարդիս յաւերակս դասեալ կայ, զհետ եղև Յակօր Վիլլօտ ուսման դասական ճոխ գրակահոլութեան մերոյ մեծաւ աշխուժիւ և եռանդեամբ, և յոյժ յաջող հանդիսացաւ յայն-

1. Եկեղեցիք և վանք կաթօլիկաց ի Նոր-Ջուղա էին շեռագայք:

ա. Սուրբ Աւետեաց՝ շինեալ ի Դաւրիմանեանց յապարանս իւրեանց:

բ. Սուրբ Յովսեփ՝ շինեալ ի Յիսուսեանց (Societ. Jesu):

գ. Սուրբ Եղիա՝ շինեալ ի բոկոտն կարմէլեթեանց (Carmelitani discalceati):

դ. Դոմինիկեան վանք՝ շինեալ ի Դոմինիկեանց (Domenicani):

Առաջին երեք եկեղեցիք ընդ աւերակս դառեալ կան, այլ սակայն կայ և մնալ ցայսօր վանքն Դոմինիկեան ի Նոր-Ջուղա: Ունէին Հովմէականք և յԱսպահան մայրաքաղաքին Պարսից վանս երիս՝ որք էին.

ա. Քափուչինի վանք (pp. Capucini) ի զաւթաբարձր:

բ. Կարմէլեթեան վանք (pp. Carmelitani discalceati) ի Գովգմիք:

գ. Օգոստինի վանք (pp. Augustiniani Lusitani) ի Նուէյնիւ, Չկան այսօր և հետք անգամ սոյն երեք վանքիցք յԱսպահան քաղաքի: